

Připravujeme

zahradu na jaro a léto

104

Petr Pasečný

- příprava ploch pro jarní výsadbu
- vegetativní a generativní rozmnožování
- hnojení a přihnojování rostlin
- ochrana proti chorobám a škůdcům

 GRADA®

Česká zahrada

Připravujeme
zahradu
na jaro a léto

Petr Pasečný

104

GRADA
Publishing

Motto:

Sny se vždycky splní,
když pro to něco uděláš...

Věnování

*Tuto knížku věnuji hlavně své mámě,
která mi byla a stále je na zahradě největší pomocnicí.*

**Petr Pasečný
Připravujeme zahradu na jaro a léto**

Vydala Grada Publishing, a.s.
U Průhonu 22, Praha 7
obchod@grada.cz, www.grada.cz
tel.: +420 234 264 401, fax: +420 234 264 400
jako svou 4744. publikaci

Odpovědná redaktorka Helga Jindrová
Sazba Artedit, spol. s r.o., Praha
Fotografie na obálce a v příloze Petr Pasečný
Perokresby Petr Pasečný
Počet stran 96 a 16 stran barevné přílohy
První vydání, Praha 2012
Vytiskla Tiskárna PROTISK, s.r.o., České Budějovice

© Grada Publishing, a.s., 2012
Cover Design © Grada Publishing, a.s., 2012

Upozornění pro čtenáře a uživatele této knihy

*Všechna práva vyhrazena. Žádná část této tištěné či elektronické knihy nesmí být reprodukována a šířena v papírové, elektronické či jiné podobě bez předchozího písemného souhlasu nakladatele. Neoprávněné užití této knihy bude **trestně stíháno**.*

Tato publikace vychází za podpory Botanické zahrady hl. m. Prahy v Troji.

Názvy produktů, firem apod. použité v knize mohou být ochrannými známkami nebo registrovanými ochrannými známkami příslušných vlastníků.

ISBN 978-80-247-4158-1 (tištěná verze)
ISBN 978-80-247-7882-2 (elektronická verze ve formátu PDF)
ISBN 978-80-247 7883-9 (elektronická verze ve formátu EPUB)

Obsah

Slovo na úvod	6
I. Příprava nových ploch pro jarní výsadbu	7
II. Průběžná činnost v lednu a únoru	9
III. Předjarní řez dřevin	13
Řez popínavých dřevin	14
Řez růží.	16
Řez vřesů a vřesovců	16
IV. Odstraňování zimní ochrany	18
V. Vegetativní rozmnožování dřevin na jaře	19
Hřížení	19
Dělení.	22
Množení bylinnými řízký	24
VI. Generativní způsob množení	28
Výsev listnatých a jehličnatých dřevin	28
Výsev letniček	29
VII. Pěstování bambusů	33
Výsadba bambusů	33
Použití	35
Rozmnožování bambusů	38
VIII. Všeobecně o hnojení a přihnojování v zahradě	41
IX. Jarní výsadby	47
X. Příprava rostlin na letnění.	54
XI. Jezírko na jaře	57
XII. Jarní řez dřevin.	60
XIII. Ochrana rostlin proti chorobám a škůdcům	65
Fyziologické poruchy	66
Choroby	67
Škůdci	72
XIV. Trávník od jara do podzimu	77
XV. Letní řízkování stálezelených dřevin.	81
XVI. Průběžné letní práce	82
XVII. Řízkování jehličnanů.	84
Seznam použité literatury	86
Rejstřík latinských názvů.	87
Rejstřík českých názvů.	91

Slovo na úvod

Publikace, kterou dostáváte do ruky, navazuje na první díl, který se věnoval práci na zahradě v období podzimu a zimy. Nyní, s přicházejícím jarem, se začínáme probouzet i my. Čeká nás mnoho různých zajímavých činností, které jsou v této knize popisovány. Všechny ale v podstatě dělat nemusíme, nebo jen některé a občas. Práce s rostlinami by pro nás měla být potěšením, něčím, na co se stále těšíme a přemýšlíme, jak a co vylepšovat. Kromě rostlin to děláme totiž i pro sebe, pro ten úžasný pocit, že se nám podařilo něco krásného vypěstovat a že nám na zahradě něco zvláštního roste i kvete. Ten pocit se prostě nedá ničím nahradit. Neznám člověka, kterého chytilo pěstování rostlin, aby si řekl: „Tak, teď už mám konečně hotovo.“ A proto se znovu a znovu vrháme do dalšího sázení a přesazování, vysévání, řízkování, přihnojování a řezání...

Přitom se ale lehce může stát, z koupené rostliny vůbec nevyroste to, co je na obrázku, na etiketě nebo v knížce. Důvodů může být několik, ale nejčastěji bývá příčinou nesprávné stanoviště a nevhodné podmínky pro existenci toho kterého druhu. Čím to je? „Vždyť jsem to dal podle návodu na slunce, mírné vlhko to má snášet, drenáž to dostalo.“ A tady je ten „zakopaný pes“. Literatura už nám neřekne, jestli rostlina vyžaduje slunce raní, celodenní nebo „klouzavé“, jižní nebo východní. Tytéž problémy mohou nastat s nároky rostlin na sucho nebo vlhko, na půdní kyselost. Tyto otázky odborník dobře zná, správně je řeší, a proto má rostliny krásné. Takové jsou potom vhodné k fotografování do katalogů. Laik se musí těmito úskalími teprve „prokousat“ a časem získat vlastní zkušenosti. A to je ten „motor“, který nás žene stále kupředu!

Jiným důvodem naší nespokojenosti se vzhledem rostliny může být i to, že jsme si přinesli něco jiného, než tvrdí jmenovka. Rostliny můžeme všeobecně dělit na **zvlášť náročné**, které vyžadují speciální zacházení, a **běžné**, rostoucí bez problémů kdekomu, které snesou i nějaký ten přehmat. Tady už záleží na přístupu každého z nás, jaké máme znalosti a kolik času, někdy i peněz chceme zahradě věnovat. V dnešní době, kdy se všechno bohužel zrychluje, je trendem krásná zahrada s minimem práce a pokud možno hned. Vypěstovat si ale krásnou zahradu může trvat i dvacet let a bez práce to opravdu nejde. Takže se zahradě buď budeme naplno věnovat sami, anebo na to máme lidi. V každém případě by pro nás měla být zahrada **oázou klidu a pohody**.

Slovy klasika: „Když člověk umí, tak je to brnkačka!“

Ing. Petr Pasečný

I. Příprava nových ploch pro jarní výsadbu

Přestože v zahradě zatím vládne stále zima a období relativního klidu, sbíráme inspiraci z odborné literatury a síly na další období.

Koncem zimy a v předjaří, pokud nám to počasí umožní, je vhodná doba k provádění různých přípravných prací, které nám usnadní jarní a letní činnosti v zahradě. Když nemrzne, můžeme např. hloubit větší jámy pro předjarní přesazování velkých dřevin – budoucích solitér v trávníku.

Postupujeme obvykle tak, že travní drny odložíme vedle jámy zvlášť (protože pak při sázení půjdou na dno jámy) a ostatní vykopanou zem na druhou hromádku. Účelem této práce je dobré provzdušnění (okysličení) ulehle země. Při vlastním sázení pak postupujeme takto: zasypeme kořeny kvalitním kompostem nebo potřebnou směsí zeminy, přišlápneme, zalijeme, rostlinu zafixujeme kůlem, namulčujeme a podle potřeby zastíníme.

Stejným způsobem můžeme také **rozšířit záhony na výsadbu** nových dřevin (nejčastěji keřů, trvalek apod.) nebo potřebujeme keře, které se už začínají „mačkat“, rozsadit na větší vzdálenost. Záhony okrasných rostlin vytváříme zásadně **nepravidelného tvaru** a vycházíme z celkové koncepce zahrady. Děláme je většinou oválné, protáhlé, ledvinovité, zřídka také kulaté, různě veliké podle potřeby. Travní drn dáme stranou a můžeme jej použít např. do kompostu, nebo jím vyrovnat prohlubeniny v trávníku, které vznikají v místech, kde se nejvíce a nejčastěji chodí.

Potom následuje vlastní úprava zeminy, především podle nároků vysazovaných dřevin nebo květin. Převážná většina půd u nás se řadí mezi lepší nebo horší hnědozemě, nejčastěji středně těžké až těžší. Ve vinohradnických oblastech jsou půdy lehčí, záhřevné a propustné. Ojedinele (zejména na Hané a na jižní Moravě) se vyskytují i nejkvalitnější černozemě. V podhorských nebo horských oblastech jsou půdy většinou mělké, s kamenitým podkladem. Na zlehčení těžších půd použijeme říční hrubší písek nebo jemný šterk. Budeme-li na záhon sázet rododendrony, vřesovcovité rostliny, bambusy apod., přidáme kromě písku i jehličnatou hrabanku a také rašelinu.

Velmi lehké půdy (písčité) naopak obohatíme těžší orníci, drnovkou či kompostem za účelem většího udržení vláhy v půdě (pokud to budou vysazované rostliny vyžadovat). Rostlinám milujícím sucho, slunce a teplo bude tato písčité země stačit. V podhorských, kamenitých a nepřliš hlubokých půdách můžeme částečně doplnit písek, abychom zvýšili záhřevnost půdy. Doplnující „přísady“ zaryjeme rýčem a zároveň půdu částečně rozdrobíme a promícháme. Po této práci ji necháme pár týdnů ležet, než do ní začneme sázet.

V zimním období máme také čas (pokud nemrzne) na tvorbu nové skalky nebo její rozšíření. Veškeré informace najde zájemce v odborné skalnickářské literatuře. Chtěl bych jen upozornit na to, že právě zima je vhodným obdobím pro navážku zeminy na budoucí skalku a její hrubé rozvrstvení – modelaci. Zvláště, pokud budeme tvořit „horské svahy“ vysoké 1 m (nebo i více). Na povrch „kopečků“ navezeme vrstvu hrubšího štěrku a písku a částečně promísíme s navážkou. Pak tyto „kopečky“ necháme pár měsíců ležet a sesedat. Teprve později, na přelomu jara a léta, můžeme začít tvořit vlastní skalku, což znamená, že budeme rozmísťovat kameny (podle literatury, podle vzorů z přírody či „okoukaných“ skalek na skalnickářských výstavách nebo v botanických zahradách a v neposlední řadě, což je velmi důležité, také podle vlastních představ).

K vlastním kamenům bych chtěl zdůraznit jen tolik: zvláště začínající „stavitelé“, kteří nemají často jinou možnost, postaví skalku z **mnoha různých, nahodilých**, převážně malých kamenů (tj. do velikosti cca 20 cm). Přitom **jeden velký**, s průměrem aspoň 50–60 cm, vydá esteticky za více malých – skalka vypadá mnohem přirozeněji. Chápu, že někdy je problém takové velké kameny sehnat, ale to slovo „sehnat“ je zde úplně na místě. Můžeme je sice koupit u odborné firmy a pěkně draho, anebo se pokusit je nalézt v přírodě, v různých navážkách apod. Pak ale řešíme další problém s dopravou na zahradu. Musíme vždy předem zvážit své možnosti. V každém případě se ale snažme aspoň několik opravdu velkých kamenů do skalky umístit. Při rozměru malé skalky (cca 10–12 m²) by jich mohlo stačit přibližně 5–7 kusů. Doplníme je pak ostatními menšími. Pamatujme však, že pro přirozenost by měly být **všechny kameny ve skalce pouze jednoho druhu**.

Někdy se však v přírodě vzájemně prolíná i více druhů hornin. V přírodním prostoru to ani nezpozorujeme, vnímáme ho jako přirozený celek. V malé skalce by však různé druhy a barvy kamenů vůbec nevypadaly přirozeně. To ani nemluvíme o různě barevných „kamenech“ z litého skla apod., které v zahradách občas vidíme.

Další mou radou k tomu, aby skalka vypadala věrohodně, je určit správný poměr velikostí kamenů k velikosti vysázených rostlin. Tento poměr se nedá nijak paušálně stanovit, k tomu je třeba určitý cit a představivost. Stručně řečeno, skalku postavenou z malých kamenů a osázenou vzrůstnými, vyššími rostlinami (ať už skalnicami nebo trvalkami), těžko nazveme skalkou, když za nedlouhou dobu kameny pod rostlinami ani neuvidíme. Proto mnohem lépe a přirozeněji vypadají ve šterbinách osázené větší a velké kameny a v políčkách mezi nimi rostou drobné, plazivé nebo kobercovité rostliny.

II. Průběžná činnost v lednu a únoru

- Před příchodem opravdu silných mrazů můžeme zvláště ve vyšších polohách obalit kmínky choulostivých dřevin např. jutou nebo třeba i balicím papírem (*Aralia*, *Albizia* atd.) a chránit je tak proti vzniku mrazových trhlin v kůře, k němuž dochází zejména při střídání slunečných dní a mrazivých nocí. Zabalení kmenů však prospěje i mladým sakurám (*Prunus serrulata* cv.), okrasným jabloním (*Malus*), kultivarům japonských javorů (*Acer palmatum*, *A. japonicum*) apod.
- Při oteplení zaléváme jehličnany, stálezelené listnaté dřeviny včetně bambusů, zvláště byl-li suchý podzim.
- Občas kontrolujeme kůly, úvazky a podpěry u dřevin a současně setřásáme těžký sníh z jehličin i hustých listnáčů, aby nám nepolámal větve.
- Sníh také přihrnujeme k choulostivým dřevinám, čímž zvyšujeme ochranu kořenového systému proti mrazu a zabezpečujeme rostlině dostatek vláhy při jarní oblevě.
- V této době můžeme odstraňovat mechy a lišejníky z kmenů stromů, které se rády tvoří zejména ve vlhčích oblastech (vyšší nadmořská výška, blízkost lesů apod.).
- Pokud jsme na podzim zapoměli uklidit všechny barvy, ředidla a pesticidy (přípravky na ochranu rostlin proti houbovým chorobám i škůdcům, tj. fungicidy a insekticidy), teď je nejvyšší čas je uložit na suché a bezmrazé místo. Není vhodné je však skladovat ve sklepě v prostoru spolu s bramborami a ovocem (i když jsou dokonale uzavřené).
- Kdo má dům nebo chatu v oblasti, kde může při zimních oblevách a tání sněhu voda prorazit do sklepa, neměl by nic nechávat ležet přímo na zemi.

Jednou se mi stalo, že jsem měl v teplém lednu – únoru ve sklepě najednou přes 0,5 m vody. Na zemi byly naskládány barvy a pesticidy a navíc stála na podlaze i elektrická sekačka, ze které nad vodou trčela jen řídítka. Dopadlo to naštěstí dobře, chemikálie byly dokonale uzavřené, protože na hladině nebyla žádná mastná a jiná „oka“ a také nebylo z vody vůbec nic cítit. Po dvou týdnech se voda ztratila, sekačku jsem vynesl nahoru, nechal až do dubna sušit, potom promazal rotující části a opět štěstí (!), sekačka se normálně rozběhla. Od té doby žádné takové věci na podlaze nenechávám...

- Čas od času kontrolujeme uložené hlízy a cibule okrasných rostlin. Současně prohlédneme i uloženou zeleninu, pokud ji skladujeme společně, což ovšem není nejvhodnější řešení. Vyskytne-li se na nich hniloba

a následně plíseň (hlavně při přezimování ve vlhkém sklepě), je nejjistější je **zlikvidovat**, ale nikoliv do kompostu! Jsou-li např. jiriny či dosny napadeny hnilobou jen trošku, můžeme je ořezat až do zdravé části, řezné rány zasypat popelem ze dřeva nebo poprášit fungicidem (např. mořidlem na semena), nechat aspoň 2 týdny v suchu a teple (!) dobře zaschnout a pak je zase uložit zpět do chladna. Protože do výsadby na záhony je ještě hodně času, znovu připomínám prevenci – tzn. na přezimování ukládat cibule a hlízy mechanicky nepoškozené a dobře očištěné od zbytků zeminy ze záhonu.

- Objeví-li se nám ve sklepě plíseň na stratifikovaných výsevech nebo uložených dřevitých řízcích, musíme je **dočasně přemístit** do sucha a tepla, povrch substrátu nechat oschnout a lehce poprášit mořidlem na semena nebo postříkat např. Previcurem.
- Občas prohlédneme nové výsadby, zvláště trvalky a skalničky z podzimní výsadby, jestli je už trochu „nepozvedl“ z půdy mráz; pokud ano, přitlačíme je zpět a při oblevě mírně zalijeme.
- Nezapomínáme **krmít užitečné ptactvo** (sýkorky apod.), které se nám na oplátku bude zase po celou sezonu starat o biologickou ochranu dřevin a květin (vč. ovoce a zeleniny). Teď také opravíme ptačí budky, aby ptáci měli kde hnízdit, protože pak budeme mít na zahradě kromě jednoho párku dospělých ještě asi 5 mladých (x počet zahrnutí x počet budek). Ptáky krmíme hlavně semeny slunečnice, prosa, máku, lněným semenem, řepkou, rozdrobenými nebo i červivými vlašskými a lískovými ořechy a samozřejmě zavěšujeme na krmítko i lůj nebo morkovou kost (dodávat kalorie v tomto často mrazivém období je to nejdůležitější, co pro ně můžeme udělat).
- Za slunečných dní se může pařeniště i skleník přes den docela slušně ohřát, proto je třeba větrat, aby rostliny teplem nezačaly příliš rašit (potom by je mráz mohl dost poškodit, ne-li úplně zničit).
- Během zimy si také doplníme potřebné pomůcky na jaro (nářadí, hnojiva, pesticidy atd.).
- Pokud je to možné, prohlédneme chvojím zakryté rostliny ve skalce (hlavně kvůli možnému výskytu plísní na rostlinách, které byly dlouho pod velkou vrstvou sněhu) a současně zkontrolujeme, jestli se nám pod chvojím neusídlily myši nebo jiní hlodavci. Při mírném počasí můžeme chvojím na pár dnů odložit a rostliny vyvětrat.
- Opravujeme ploty, hlavně proti zajícům nebo srnčí zvěři.
- Můžeme si objednávat z katalogů nové rostliny na jaro, což se doma v teple a pohodlí houpacího křesla se sklenkou vína daří docela dobře. Přesto je vždy jistější nákup rostlin, které vidíme na vlastní oči v okras-

né školce, v zahradním centru apod. Výjimkou může být zásilková firma, od které rostliny odebíráme už delší dobu, a tudíž kvalitu rostlin i jejich velikost známe.

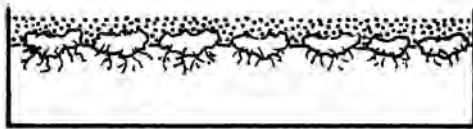
- V únoru už můžeme také začít s ochrannými postřiky proti chorobám a škůdcům. Nejčastěji používáme klasické chemické přípravky.

Někdy je řešením v boji proti chorobám nebo škůdcům pěstovat rostliny (i dřeviny) na hranici jejich existenčních možností. Tam sice neporostou tak rychle a dobře jako v lepších podmínkách, ale současně se silně omezí i výskyt jejich škůdců, protože ani oni nebudou mít vhodné podmínky k existenci.

- Koncem února (podle počasí) se některé rostliny začínají pomalu probouzet ze zimního klidu, a proto chráníme časně rašící jedince proti slunci lehkým zastíněním (pochopitelně se to týká jen choulostivých druhů).
- Doma v teple nebo ve vytápěném skleníku vyséváme letničky, kterým to do květnové výsadby na stanoviště déle trvá. Jsou to např. petúnie, begónie, laskavec, hledík, svlačec, kosmatec, šrucha atd. Vyséváme také bylinky (šalvěj, tymián...).
- Koncem února už můžeme dát narašit **dosny** (kany – *Canna indica*). Jsou to dekorativní, impozantní rostliny s hlízovitými oddenky, které jsme přezimovali v suchu a chladnu. V posledních letech zájem o ně velice vzrostl, protože na trh pronikají stále nové a nové kultivary různých barev (vč. vícebarevných květů). Větší oddenky rozdělíme na menší kousky tak, aby každý měl 3–5 oček a rány dezinfikujeme. Uložíme je do bedýnek s písčitou rašelinou a přeneseme do tepla (15–18 °C) při maximu světla. Po vyrašení je nasázíme do květináčů s lehkou a výživnou zeminou a začneme (zpočátku mírně) zalévat. Na venkovní záhony nebo do nádob je vysazujeme až po „zmrzlých“, tj. koncem května.
- Na přelomu února a března už také připravíme k výsadbě velkokvěté hlíznaté **begónie** (*Begonia x tuberhybrida* cv.). Je potěšitelné, že v posledních letech se začínají hodně prosazovat české odrůdy (hybridy) se středně velkými květy a bohatým, vytrvalým kvetením (např. Broumov', 'Olomouc', 'Podkrkonoší' apod.). Jsou vhodné pro skupinové výsadby do volné půdy i do truhlíků nebo závěsných nádob. Očištěné hlízy moříme nejlépe biopreparátem **Polyversum**, případně **Bayleton 25 WP**. Truhlíky naplníme dobrou zeminou asi do 3/4 výšky, na ni položíme hlízy (prohloubenou částí nahoru) na vzdálenost 5–8 cm (podle velikosti hlíz) a přikryjeme slabou vrstvou země.

Nádoby s begóniemi umístíme na teplé, světlé místo a než začnou rašit, zaléváme je mírně. V dubnu je můžeme ještě znovu přesadit, a to do nádob, ve kterých porostou celé léto. Velké ploché hlízy je možno po

narašení kolmo rozříznout a takto rozdělit na více rostlin. Řezné rány dezinfikujeme např. popelem ze dřeva a nejméně týden po nasazení nezaléváme! Obdobně jako hlíznaté begónie připravujeme na léto i zajímavost z afrických tropů – hlíznatou popínavku **gloriózu** (*Gloriosa rothschildiana*).

- Pokud jsme na podzim nestačili (nebo zapomněli) odstranit bujné výmladky některých dřevin (škumpa, hlošina, rakytník apod.), máme teď při oblevě nejvyšší čas to udělat. Všude, kde se nám nehodí (v trávníku, v keřových skupinách apod.), ostrým rýčem výmladky odrýpneme a buď je vyhodíme, nebo nasázíme tam, kde nám nebudou překážet.
- Potěšení pro oči i duši nám mohou i v tomto studeném a nevlídném počasí přinést první květy čemeřic nebo sněženek (venku) anebo drobných jarních cibulovin a hlíznatých rostlin (šafrány, kosatce, řebčíky, bramboříky,...) ve studeném alpínkovém skleníku.

III. Předjarní řez dřevin

Brzy na jaře, v březnu až dubnu, končí pro většinu dřevin období vegetačního klidu. Právě v této době máme nejvyšší čas dokončit prořezávky, případně zmlazení keřů nebo stromů na naší zahradě (co jsme nestihli už na podzim).

Při řezu volně rostoucích dřevin, tj. dřevin, které rostou na zahradě bez pravidelného tvarování, bychom měli dodržet určité zásady. Nejprve provedeme **řez zdravotní**, tzn. odstraníme všechny uschlé, zmrzlé, polámané nebo překážející větve. U stromů odřezáváme větve na **větvní kroužek** (viz obr. 69), při němž se rána správně zacelí. Větší řezné rány (nad 2 cm v průměru) je vhodné zatřít stromovým balzámem, štěpařským voskem nebo aspoň latexovou barvou.

Prořezáváme také větve zejména u hustých keřů (*Cornus*, *Deutzia*, *Philadelphus*, *Lonicera*, vyšší druhy *Spiraea* atd.). Tam rostou staré větve většinou uprostřed houštiny mladších větví a někdy je problém se k nim vůbec dostat. Vyřezávat je však musíme aspoň jednou za pár let, jinak s jejich odumíráním hrozí nebezpečí vzniku houbových chorob v důsledku rozkladu dřeva. Delší větve můžeme současně až o 1/3 zkrátit za účelem lepšího rozvětvení. Keře kvetoucí brzy na jaře, např. *Forsythia*, ale takto zakrátíme až po odkvětu, protože jinak bychom se vlastní pílí připravili o květy. Některé druhy nízkých a hustých keřů (např. *Berberis*, *Potentilla*, *Spiraea* apod.) raději jednou za několik let úplně **zmladíme**, tzn. odstříhneme je u země. Prospěje to zdravotnímu stavu dřeviny, protože během krátké doby vyrostou výhony nové a keř pak opět bohatě pokvete. Máme-li na zahradě velkou skupinu jednoho druhu (např. *Spiraea* 15–20 ks), nemusíme zmlazení provádět u celé skupiny naráz, ale rozložíme si řez aspoň na dva až tři roky. První rok zmladíme polovinu keřů (nejlépe ob jeden) a druhý nebo třetí rok zbytek. Tímto způsobem nebude plocha úplně holá.

V předjaří je také nejvyšší čas k **řezu keřů kvetoucích v létě a na podzim** (*Buddleja*, *Hibiscus*, *Hydrangea*, *Weigela*), u nichž se květy objevují na letorostech, tzn. na výhonech, které narostou od jara. Zkrácením loňských výhonů asi o 1/3 délky dojde k silnější tvorbě nových letorostů, a proto i k bohatšímu kvetení.

Druhy *Perovskia*, *Fuchsia*, občas i *Caryopteris* zmrzají v některých zimách úplně, takže je stejně musíme seříznout až k zemi. Zimní kryt (listí a chvojí) ale zatím ještě ponecháme. Choulostivé dřeviny, jako je např. **pivoňka keřovitá** (*Paeonia suffruticosa*) nebo citronečník trojlistý (*Poncirus trifoliata*) se doporučuje neřezat vůbec, anebo jen v případě, že jsou polámané, hodně omrzlé apod.

Řez popínavých dřevin

Předjaří (konec vegetačního klidu) je hlavní dobou k řezu popínavých dřevin (některé druhy totiž vyžadují také řez letní – za zelena). Většinou se zaměříme na zkracování příliš dlouhých výhonů (šlahounů) nebo probírku příliš hustých keřů. A jsou-li popínavé druhy vysázeny v optimálních podmínkách, dovedou za několik let vytvořit neproniknutelnou džungli. Vzhledem k tomu, že na uvedené téma vyšlo v posledních letech několik úzce zaměřených publikací, uvedu jen nejdůležitější zásady řezu.

Aktinidie (*Actinidia*) jsou vzrůstem často neuspořádané, a proto odřezáváme jen překážející a zahušťující výhony. Řez provádíme včas, protože aktinidie už v předjaří silně roní mízu.

Akébie (*Akebia*) potřebují jen občas usměrňující řez. Ve vyšších a chladnějších polohách mohou omrzat, proto je vhodnější je pěstovat jako půdopokryvné.

Podražec (*Aristolochia*) vyžaduje víceméně jen zkrátit přebujelé výhony. Jinak celkový tvar snadno opravujeme řezem v létě, za zelena.

Trubač (*Campsis*) na treláži nebo jiné opoře musíme občas řezem upravit a zkrátit mu dlouhé výhony. Pokud jsme rostlinu vysadili za účelem „zamaskování“ nevzhledných partií zahrady, pak ji necháme růst úplně volně.

Zimoker (*Celastrus*), česky lidově nazývaný „škrtič stromů“, roste velice rychle a pokud má oporu (stromy, ploty, zdi apod.), pokryje zanedlouho cokoliv. Zkracujeme příliš dlouhé výhony nebo keř podle potřeby prosvětíme.

Plamének (*Clematis*) je oblíbenou popínavou, bohatě kvetoucí dřevinou, která se pěstuje pouze v několika druzích, zato v mnoha desítkách kultivarů. Pokud bychom jej neřezali vůbec, nic se nestane, i tak dobře pokvete. Budeme-li však chtít bohatě kvetoucí keře, musíme kromě jarního přihnojení přistoupit také k cílenému řezu. Podle způsobu řezu můžeme plaménky rozdělit do tří skupin.

a) Druhy kvetoucí brzy na jaře na krátkých letorostech řez víceméně nepotřebují. Pokud máme potřebu je zmladit, pak je seřízneme hned na jaře po odkvětu. Během zimy můžeme pouze odstraňovat slabé a odumřelé výhony. Z botanických druhů sem patří *C. alpina*, *C. macropetala* a *C. montana* a kříženci ze skupin *Florida* a *Patens*.

b) Druhy vykvétající na letošních výhonech (z loňského dřeva) v květnu až červnu a opakující kvetení (remontující) znova v srpnu zkracujeme jen mírně, maximálně 0,5 m, a to na podzim nebo v předjaří. Do této skupiny patří většina kříženců skupiny *Lanuginosa*.

c) Druhy kvetoucí na dlouhých letošních výhonech pozdě v létě až začátkem podzimu vyžadují pravidelný řez na podzim (říjen – listopad) nebo v předjaří. Řežeme je docela hluboko, tj. 0,2 – 0,5 m nad zemí. Tím docílíme, spolu s přihnojením, vývinu silných letorostů, na kterých se vyvíjejí květy. Z botanických druhů sem patří např. *C. viticella* a *C. tangutica*, z kříženců skupina *Jackmanii* a *Viticella*.

Brslen (*Euonymus nanus* var. *turcestanicus*) je jednou z mála stálezelených popínavých dřevin u nás. Vyžaduje teplejší, chráněné stanoviště. Na zdi u opory může dosáhnout výšky 2,5 m. Pravidelný řez neděláme, odstraňujeme jenom omrzlé nebo příliš zahušťující výhony.

Rdesno (*Fallopia*, dříve také *Polygonum* nebo *Bilderdyckia*) slouží především k zakrytí (zamaskování) nevzhledných součástí pozemku – domu, stodoly, zdi, stromu atd. S počáteční oporou se vyšplhá kamkoliv. Rdesno můžeme řezat kdykoliv po celý rok.

Břečtan (*Hedera*) je naší nejčastější stálezelenou popínavou dřevinou. Má všestranné použití. Řezat jej můžeme během roku kdykoliv, protože spolehlivě obráží.

Hortenzie řapíkatá (*Hydrangea anomala* ssp. *petiolaris*) je jediným popínavým druhem hortenzie. Řez nepotřebuje, jen občas usměrnit růst.

Jasmín (*Jasminum nudiflorum*) můžeme pěstovat buď u zdi, kde jej musíme vyvažovat na konstrukci, nebo vysadit nahoru na korunu opěrné zdi, pokud máme ve svažitém terénu terasy. Pak mohou visící zelené metlovité výhony dosáhnout délky i několika metrů. Řezem v předjaří odstraňujeme zejména suché nebo odumřelé výhony, případně usměrňujeme jeho růst.

Popínavé **zimolezy** (opadavé *Lonicera x brownii*, *caprifolium*, *x heckrottii*, *japonica*, *periclymenum*, *x tellmanniana* a stálezelený druh *L. henryi*) jsou většinou drobnolisté, ovíjivé, některé dost bujně rostoucí rostliny (zvl. *L. japonica*), vyznačující se bohatými a vonnými květy. V předjaří prosvětlíme pouze příliš husté jedince.

Přísavník (*Parthenocissus quinquefolia*, *P. tricuspidata*) je jedním z nejčastěji pěstovaných druhů popínavých dřevin. První druh, volně rostoucí po opoře – loubí, pergola, starý strom –, řezem pouze usměrňujeme, druhý, samopnoucí po zdi, hlídáme, aby neprorůstal do okapů, což dělá velice rád a rychle, můžeme stříhat kdykoliv.

Svidina (*Periploca graeca*) je jen ojediněle pěstovaná ovíjivá liána. V předjaří provedeme řez prosvětlující, během léta zkracujeme bujně výhony (pouze v rukavicích, protože roní jedovaté mléko obsahující glykosid periplocin).

Klanopraška (*Schisandra chinensis*) se pěstuje ojedinelé pro plody obsahující účinné látky proti únavě a stresu, tzv. „tonizující“. Jsou korálově červené a abychom se dočkali plodů, musíme společně vysadit více kusů (samčí i samičí). Starší, přerostlé keře můžeme řezem upravovat.

Réva (*Vitis coignetiae*) je rychle rostoucí druh s velikými, srdčitými a hrubě vrásčitými, vespod hnědě plstnatými listy. Řezeme hlavně koncem zimy, protože v předjaří už může réva ronit mízu, nebo v létě (v zájmu udržení tvaru a podpory vyžrání výhonů – stejně jako u rév ovocných, ušlechtilých).

Vistárie (*Wisteria floribunda*, *W. sinensis*) patří k vzrůstným, ovíjivým, v době květu opravdu impozantním dřevinám. V prvních letech po výsadbě (3–4 roky) v zimě hluboce seřezáváme výhon nejméně o 1/2 délky. Postranní delší výhony zkracujeme na krátké čípký, tj. 3–5 pupenů nebo i více, pokud se vyskytují hustě za sebou. Sazenice tak dostanou dobrý základ k rozvětvení. I v létě je nutné zkracovat rychle rostoucí letorosty, abychom podpořili vznik květních pupenů.

Řez růží

Řez růží byl také častokrát popisován v mnoha publikacích nebo časopisech, proto se o něm zmíním jen stručně. Nejdříve provedeme **zdravotní řez**. Zmrzlé nebo nezdravé výhony jsou na řezu hnědé až šedé, zdravé dřevo je bělavé až světle zelené. Řezeme pochopitelně od shora dolů až do zdravého dřeva. U velkokvětých růží (čajovky) ponecháme 3–5 oček na jednom výhonu (počítáno od spodu) a nejvíce 5–7 výhonů (čím je růže starší, tím více a naopak). Řez vedeme mírně šikmo, asi 0,5 cm nad posledním očekem. U mnohokvětých růží (polyantky) nebývá řez tak hluboký, ponecháváme 5–8 oček (při stejném počtu výhonů). U pnoucích růží provádíme pouze průklest starých nebo namrzlých větví a mladé mírně zkrátíme až do zdravého dřeva.

S řezem růží všeobecně počkáme do skončení silnějších mrazů. V některých mírnějších letech je můžeme řezat už v únoru, naopak při silnějších zimách přichází řez růží v úvahu někdy také až v dubnu.

Řez vřesů a vřesovců

Řezem vřesů a vřesovců v této době docílíme na zahradě zcela určitě kompaktní, husté, bohatě kvetoucí porosty těchto rostlin. U vřesů (*Calluna*), které nám kvetly už na podzim, odstraňujeme všechny odkvetlé výhony a zkracujeme i ty ostatní asi o 1/3, čili vytvoříme z nich malé „bochánky“. Takto ošetřený vřes bohatě obrůstá novými výhony a koncem léta zase krásně pokvete. Kdybychom řez několik let neprováděli, stane se z nich řídké, „nohaté koště“ s několika až 1 cm silnými kmínky (vysokými až 0,5 m) a řídkým obrostem na vrcholcích výhonů. (*Ale někdy i takový tvar může být v určitých podmínkách žádáný, a proto jej nechci úplně zavrhnout*).

U vřesovců (*Erica*) postupujeme obdobně, ale máme ještě čas (podle místního mikroklimatu). Vřesovce, které začaly kvést už v zimě, kvetou teprve teď v předjaří a na jaře naplno. Jsou to především kultivary vřesovce pleťového (*E. carnea* – nově *E. herbacea*). U těch počkáme s řezem až do odkvětu, což může být podle klimatických podmínek i v dubnu až květnu. Druhy vřesovců, které kvetou až v létě a na podzim, tj. vřesovec popelavý (*E. cinerea*), v. čtyřřadý (*E. tetralix*), v. těkavý (*E. vagans*) apod., řezeme teď v předjaří současně s vřesy. Vřesoviště při řezu současně přihnojujeme např. Cereritem nebo granulovaným hnojem.

IV. Odstraňování zimní ochrany

V březnu už někdy může slunce zahradu pěkně zahřívát, hlavně přes den. Záleží samozřejmě na vývoji počasí, protože může také ještě mrznout a na zahradě ležet také půl metru sněhu, zvláště ve vyšších polohách. Řekněme si tedy pár slov o té první alternativě, kdy předpokládáme, že bude teplo a už téměř žádný sníh.

Na skalce, kterou máme doposud zakrytou chvojím, se mnohé jarní skalničky rychle probouzejí ze zimního spánku. Podle pěstovaných druhů a jejich nároků můžeme chvojí buď odstranit úplně, nebo odebírat postupně. V každém případě nebudeme rostliny zbytečně moc stínit, ale dáme jim možnost „dýchat“. Skalničkám slunce a vzduch v této době jedine prospějí. Nemusíme mít strach, že by po narašení zmrzly (to by musel nečekaně přijít dost silný mráz), ale jinak noční ochlazení je vždy trochu „drží na uzdě“. Přitlačíme mrazem nadzvednuté skalničky, aby nám případně neuschly. Suchomilné skalničky včetně dalších kaktusů a sukulentů, které máme zakryté pod fólií, necháme zatím stále zakryté. Mohly by ještě přijít větší jarní srážky, což by rostlinám, které přežily zimu v příjemném suchu, určitě neprospělo.

Přikrývku listím můžeme u odolnějších druhů dřevin odstranit úplně. U druhů choulostivějších (tzn. teplomilnějších) odebereme jenom větší část listí, ale slabou vrstvu ještě ponecháme, protože se může nečekaně dost ochladit (např. v období květnových „zmrzlých“ mužů). Proti předčasnému rašení stíníme výhonky chvojím.

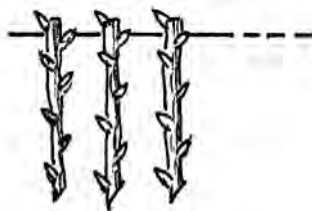
Listí můžeme úplně odstranit u hajních rostlin (dymnivky, sasanky hajní, blatouchy atd.), protože ty určitě už začínají pod slehlým, mokrým listím rašit, a postupně je už otužujeme.

Zateplení vyšších teplomilných dřevin, např. „konstrukce“ na araukárie, bambusy, cedry a další, zatím ponecháme, ale můžeme je trochu „otevřít“, tzn. některé části odstranit. Počasí se totiž může nečekaně zhoršit, proto tyto „konstrukce“ úplně rozebereme, až když budeme mít jistotu, že žádný větší mrazy už nehrozí.

V. Vegetativní rozmnožování dřevin na jaře

Až do pozdního podzimu jsme mohli vegetativně množit hlavně keře, a to řízkováním (řízky dřevité a kořenové), případně jsme mohli u vhodných druhů použít také dělení. Vše je podrobně popsáno v 1. dílu, který se zaměřuje na práce prováděné na podzim a v zimě.

Teď na jaře, když už úplně „sleze“ sníh a zem trochu oschne, pícháme dřevité řízky na záhony k dalšímu dopěstování a zesílení sazenic. Můžeme je však také napíchat přímo na místo budoucí keřové skupiny nebo živého plotu. Zem už máme odplevelenou, čistou, zkulturnovanou; v těžších půdách zlehčenou pískem, v lehkých půdách naopak doplněnou těžší orníci. Z důvodu další údržby (především kvůli odplevelování řízků na živý plot) je vhodné na povrch půdy natáhnout černou netkanou textilii, která růst plevelů podstatně omezuje. K propíchnutí textilie používáme např. špičatý nůž. Je-li zem sypká a kyprá, pícháme řízky přímo, je-li těžší, pomáháme si špičatým sázecím kolíkem. Řízky pícháme kolmo, a to tak hluboko, aby poslední (nejvyšší) pupen byl v úrovni země nebo kousek nad ní.

Při píchání na záhony by vzdálenost mezi řízkou v řadě měla být asi 15 cm, řady od sebe 30–50 cm (podle síly a vzrůstnosti řízků). Dřeviny nízké a husté (např. do 0,5–1 m) pícháme do užších řad, řízky vzrůstnějších dřevin (1–3 m a více) do řad širších. Další práce během roku spočívá v záливce, přihnojování (pečlivě čteme příbalové letáky a návody k použití hnojiv!) a odplevelování, pokud jsme nepoužili textilii.

Narašené **kořenové řízky** vysazujeme na záhon raději až po „zmrzlých“ ve druhé polovině května. Další údržba je stejná jako u řízků dřevitých.

Hřížení

Na zahradě, v malém, můžeme množit keře hřížením. Jedná se o různé způsoby vegetativního rozmnožování, při kterém zůstává větvička až do zakořenění spojená s mateční rostlinou. Matečné keřky s mnoha výhony můžeme prosypat u kořene humózním, tj. lehkým rašelinovým substrátem ve vrstvě aspoň 10 cm. Větvičky při prosypávání rozhrneme do stran